

בס"ד

שאלות ותשובות

אמר רב"א

תשובות קצרות

א

אשר חנני ה'
ברוך אבערלאנדער

בודאפעסט

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושמונים וארבע

©
כל הזכויות שמורות

הכתובת להערות:

Oberlander Báruch

Budapest 1077

Wesselényi utca 4. I/1

Hungary

oberlander@zsido.com

הקדמה

לרגל השמחה אשר במעוננו, חתונת בנו היקר הת' אליעזר שי' עב"ג מרת חיה מושקא שתחי' בת ידי מחותני הרה"ח ר' אליקים געציל שי' איטצינגער, ביום י' חשון ש"ז, הנני מוציא לאור בזה הערות בהלכה ותשובות קצרות לשאלות שנשאלתי במשך השנים.

רובם של הדברים הם בירורי ופסקי הלכה שנזדמנו בדרכי בהיותי מכהן כאן בעירנו כאב"ד הבד"צ דקהילות החרדים ורב קהילות חב"ד במדינת הונגריה, מדינה שבו חיו והתפללו אבותי ואבות אבותי, ואף הנהיגו קהילות ישראל ביד רמה. הרבה מהשואלים הם ממדינה זו וחלקם אף ממדינות אחרות. הרבה מהשאלות הם מיוחדים ונדירים, ולא מצאתי בספרי הפוסקים והשו"ת שידונו בזה, ועל כן הייתי מוכרח לעיין בדברים כיד ה' הטובה עלי, וכיון שהם דברים העומדים ברומו של עולם העליתי אותם על הכתב.

אין אחדות בדברים שרשמתי, כי לפעמים הספקתי להתעמק בשאלה הנידונה ורשמתי את הדברים באריכות הביאור בס"ד, וזכיתי שהרבה מבירורי ההלכה הללו כבר נתפרסמו בקובצים שונים (ואני תפילה שאצליח לערוך אותם ולהעלותם על מזבח הדפוס בקרוב), אמנם לפעמים הייתי צריך לקצר אף במקום שאמרו להאריך, וההכרח לא יגונה ולא ישובח. [ולהעיר ממש"כ בשו"ת 'נודע ביהודה' (ח"מ תניינא סי' יט): "וכבר אמרו חז"ל (פסחים ג, ב) לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, ואם זה בשונה לתלמידו ק"ו אדם הכותב לחבירו".] נתקיים בי הכתוב (נחמיה ד, יא): "הבונים בחומה והנושאים בסבל עומשים, באחת ידו עושה במלאכה ואחת מחזקת השלח", לצד בנין הקהילה והיהדות ביד האחת אני משתדל להחזיק בשלח למלחמתה של תורה בידי האחרת כמוצג בספר זה.

נעתרתי לשומעי לקחי ותלמידי שביקשו ממני לפרסם את פסקי ההלכה והתשובות, אמנם לרגלי הטירדות המרובות בהכנות לחתונה לא היה לי זמן לעבור ולסדר את הדברים כנצרך, ועל כן נשאר הרבה דברים שעדיין צריכים עריכה וליטוש, ועוד חזון למועד אי"ה.

הגענו לכהונה בהונגריה בשליחותו של כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש שהורונו בערך כחודש ימים אחרי החתונה שלנו לעבור לבודאפעסט בירת הונגריה, כדי לבנות הנהרסות ולהחזיר עטרת היהדות ליושנה. מאז אנחנו מכהנים כאן ביחד עם זוגתי הרבנית שתחי' כשלוחים הראשיים של חב"ד להונגריה, ואתנו נמצאים הרבה אברכים מסורים ובני משפחותיהם, שביחד אנחנו פועלים בעבודה קדושה זו. יבאו על הברכה הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם, ויתברכו בכל הברכות שהרעיף עלינו בטובו כ"ק אדמו"ר זי"ע.

כשהגענו בסוף חודש אב תשמ"ט היה כאן הרה"ג ר' אהרן גדלי' הופמן זצ"ל, שכיהן כרב הקהילה האורתודוקסית ברחוב קאזינצי, וקיבל את פנינו בחביבות ושמח לקראתינו.

הקדמה

הרב הופמן אף עודד אותי ליכנס לכל עניני הרבנות הרבות שבמדינה זו, באומרו שמצטער הוא שאין הוא יכול לשבת כאן באופן קבוע, ועל כן שמח הוא כשהייתי עולי למלאות גם עבודה קדושה זו. גם הרה"ג ר' יעקב יוסף זינגר זצ"ל, שכיהן אף הוא ברבנות דכאן כשנתיים כמדומני, עודד אותי להמשיך בעבודה זו. העידוד שקיבלתי מהם חיזק אותי לייסד את הברד"צ דקהילות החרדים שאני עומד בראשו מאז שנים. יהי זכרם ברוך.

נשאר באמתחתי עוד הרבה תשובות קצרות מהשנים שעברו, וקמי קמי דאתי לידי הכנסתי בספר הזה, ובעזה"י אמשיך לפרסם את השאר בחלק השני שיבוא אחריו.

במשך השנים כתבתי גם תשובות להלכה בהונגריה לבני הקהילה, וקיבצתי אותם בחמשה כרכי 'תשובות'. כמו כן יצאו לאור שני כרכי 'הלכה ואתיקה יהודית' הכוללים בירורי הלכה מקיפים בסוגיות חשובות שונות, כמו חברה ורפואה ועוד. ואף יצא לאור כרך אחד 'בגיא צלמות' שכולל בתוכו סיכום דיונים הלכתיים שנכתבו במהלך השואה ובעקבותיה. 'יעזור ה' ואוכל לתרגמם ולפרסמם בלשון הקודש.

הנה כתב רבינו אלעזר מגרמיזא (בהקדמתו לספר 'הרוקח הגדול'): "וקראתי הספר הזה 'רוקח [308] כשמי [גימטריא] 'אלעזר' [308]... כל אדם צריך לרשום שמו בספרו".

בהמשך שם מפרט 'הרוקח' דוגמאות לזה, ואעתיק את דבריו בתוספת הערות בסוגריים: "כמו תנא דבי אליהו מתחיל 'ויגרש את האדם', כי ויגרש" [519] כמו [=גימטריא] תנא דבי אליהו [519]. ומדרש תדשא מתחיל 'תדשא הארץ דשא', כי תדשא [705] כמו זה רבי פינחס בן יאיר [705]. ומדרש בראשית רבה מתחיל 'ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום', ואהיה שעשועים [823] כמו רבי הושעיה רבה [815, צ"ע הכוונה]. ופרקים דרבי אליעזר מתחילין מי ימלל גבור(ו)ת ה' [797], כמה אליעזר בן הורקנוס [797]. וכן סדר עולם מתחיל מאדם ועד נח, מאדם [עם הכולל 86] כמו יוסי [86]."

ויש להקשות דלכאורה 'הרוקח' סותר את עצמו, שהרי בפירושו עה"ת שיצא לאור מכת"י בשנת תשמ"א, עה"פ (במדבר לב, מב) ויקרא לה נבח בשמו, כתב: "הרבנות קוברת בעליה [פסחים פז, ב], ואין לרדוף אחר שררה. מי שקורא ביתו או עירו או ספרו על שמו צריך לבקש רחמים שיחיו בניו או הוא העושה כן", הרי שסכנה לקרוא לספרו על שמו.

ומצאתי מקור לדבריו בדברי מורו רבינו יהודה החסיד, שכתב ב'ספר חסידים' (סי' סז): "חכמים הראשונים לא היו כותבים ספריהם בשמם, ולא היו מניחים לכתוב שמם על ספריהם. כגון מי שחבר תורת כהנים מכילתא ברייתות ומדרשים ואגדות ותקוני עולם כגון מסכת סופרים, לא כתבו בספריהם אני פלוני בר פלוני כתבתי וחברתי זה ספר, כדי שלא יהנה בעוה"ז ויפגום שכרו לעוה"ב, או היו ממעטים לו בעוה"ז זרעו ושם טוב מזרעו כנגד הנאה שנהנה בעוה"ז שקבל הנאה על שמו". וב'ספר חסידים' מהדורת וויסטינעצקי (סי' תתנ"ב) ממשך: "שמועטין הן מן הצדיקים שזוכין לב' שמות לעולם, כגון שזרעם קיים לעולם

הקדמה

ה

ונודעים שהם זרעם של צדיק שכבר קיבל שם טוב של ספריו". דומה לזה כתב גם שם (סי' תתתתכ): "וכן ברייתות ואגדות לא כתב מי סידרם שמו עליהם, כדי שלא יהנה לבו".

אמנם ב'מקור חסד' שם (אות ד) הביא מה שהעיר ב'מקור חיים' ממה שאמרו במדרש תנחומא (האזינו ה): "הלה' תגמלו זאת [דברים לב, ו] ה'ה'א רחוקה מן השם. למה, שהוא סיום חתימתו של משה, קח ראשי תיבות של פסוקים עד ה' מהלה', כגון ה' מה'אזינו, וי' מי'ערף, כ' מכי' שם ה' אקרא, ה' מהצור, שי"ן משחת לו, ה' מהלה', ותמצא שהכל עולה בגימטריא כמנין משה, וזו היא חתימתו של משה, כאדם שמסיים ספרו וחותרם את שמו בסיום ספרו ולכך ה' רחוקה מהשם".

ואולי י"ל לתווך בין המקורות הנ"ל, דכוונת 'הרוקח' דצריך לרמז שמו בספרו, ועל דרך רמיזת שם משה שבתורה בראשי תיבות או שמו של ה'רוקח' בספרו באופן של גימטריא, אבל לא לכתוב שמו בפירושו. ובמשך הדורות מצינו בזה מנהגים שונים, הרבה מחברים רק רמזו את שמם בספרם, כמו למשל ה'חת"ם סופר' שזה ראשי-תיבות: "חידושי תורת משה סופר", לעומת אחרים שקראו לספריהם בשמם, כמו ה'מטה אפרים' להגאון ר' אפרים זלמן מרגליות.

ויל"ע דהנה הטעם שלא להזכיר בפירושו את שם המחבר הסבירו ר"י החסיד בטעם ונימוק "כדי שלא יהנה בעוה"ז ויפגום שכו"ב", אבל מה הסיבה שעכ"פ צריך לרמז שמו בספרו.

תשובה לזה נמצא לכאורה בדברי הרד"ק (בסוף ההקדמה לספר משלי, בספר 'פירושים לספר משלי לבית קמחי' עמ' 330): "ואומר כי כל מי שיחבר ספר ראוי שיויד[ע] שמו בו, כדי להודיע להמון העם אם הוא אדם חכם ושלם בחכמה שיוכל אדם לסמוך על דבריו במה שחבר, ולהזכיר הכונה על מה חברו. ולזה נתכון הסופר שכתב דברי הספר הזה שאמר 'משלי שלמה', שהזכירו בשמו למעלת הדברים הנכללים בו, ולהודיע כי היה חכם מפורסם ושלם בחכמה...". ועד"ז כתב בהקדמה לשו"ת 'פנים מאירות', הביאו החיד"א ב'שם הגדולים (מערכת ספרים אות 2 אות כו).

ומצינו גם ברמב"ם בסוף הקדמתו ל'משנה תורה' שכתב: "ומפני זה נערתי חצני אני משה ביר' מימון הספרדי", ועד"ז בראש ההקדמה ל'פירושו המשניות' שלו כתב: "אני משה בן מימון הספרדי בניתיהו". וכנראה שזה מטעם הנ"ל. [ולהעיר שבהקדמתו ל'מורה נבוכים' לא הזכיר את שמו, אולי כיון שאין בספר עניני הלכה. וכפי שהכריע בהקדמה ל'ייטב לב' עה"ת: "יש להכריע דבענין הלכות הנוגעים לדינא נחוץ לדעת מי המחבר, אם הוא ראוי והגון לסמוך עליו ועל דבריו, ובמה שחולק על אשר קדמוהו וכדומה, אבל בענין אגדה ודברי תוכחה מה לנו לדעת שם המחבר..."].

ולפי זה יוצא שלרמז את השם בספר הרי זה כעין פשרה בין מה שהיה ראוי שלא יזכר השם בכלל, כדי שלא יהנה ממנו המחבר בעוה"ז, לבין מה שהיה ראוי שיזכר השם בפירושו, שידעו הלומדים בספר עד כמה אפשר לסמוך על המחבר ועל ספרו. [וראה עוד אריכות בכל ענין זה אצל הרי"ש שפיגל בספרו 'עמודים בתולדות הספר' (ח"ב פרק ז-ח, ח"ג כ"ב).]

והנה כתב ה'חתם סופר' (דרשות ח"ב עמ' 712): "כתבו הראשונים שהקב"ה מפרסם שם של עושי מצוה. והרשב"א בתשובה [ח"א סי' תקפא] מייתי ליה מוישמע ראובן ויצילהו מידם [בראשית לו, כא], ואיתא במדרש [ויקרא רבה פרשה לד, ח] אילו היה ראובן יודע שיכתוב עליו כך, בכתופו היה טוענו ומביאו אל אביו, משמע שראוי לפרסם עושי מצוה. ובריש ס' הרוקח האריך שראוי להעלות שמו על ספרו כדי שיקיים שמו על דבר טוב ע"ש. ואני אומר שכולם שכחו להביא ראיה ברורה מהקב"ה בעצמו שהתחיל עשרת הדברות באנכ"י ולא אמר אני, ואחז"ל במס' שבת פ' הבונה [קה, א] כי הוא נטריקון אנא נפשי כתבית יהבית, ורמז בתחלת דבריו כי הוא ית' חבר הספר התורה הזה. ומכ"ש שראוי לכן אדם להקרא שמו על דבר טוב, ואין הקב"ה מקפח שכר, ומפרסם עושי מצוה, ע"כ כתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם".

וז"ל הרשב"א שם: "ראובן... הסכימו כלם שיעשה כל אותו בית היכל וכן עשה ובנאו משלו. ובא ראובן המקדיש לכתוב על פתח ההיכל שמו למען הזכיר שמו על מה שהקדיש... איני רואה שיוכלו הצבור לעכב מן הדין ולא מן הראוי מכמה צדדין... זו מדת חכמים היא ומדת וותיקין כדי ליתן שכר לעשות מצוה. ומדת התורה הוא שהיא כותבת ומפרסמ' עושה מצוה. ואם התורה עשתה כן צריכין אנו להלך אחר מדותיה של תורה שהן דרכי נועם... מכאן אתה למד שהיו נוהגין לכתוב כן שמות המקדישין לשמיהם להיות להם לזכרון טוב על מצות ולפתוח דלת לעושה מצות".

[דברי הרשב"א הובאו להלכה ברמ"א (יו"ד סי' רמט ס"ג): "לא יתפאר האדם בצדקה שנותן. ואם מתפאר, לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה. ומ"מ מי שמקדיש דבר לצדקה, מותר לו שיכתוב שמו עליו שיהא לו לזכרון, וראוי לעשות כן". וכן העתיקו ה'מגן אברהם' (סי' קנד סק"ג). וכתבתי בזה ב'תשובות' בהונגריה (ח"ב סי' מד).]

ולפי דברי ה'חתם סופר' שמקשר שם הספר לזה שמפרסמים עושי מצוה, הרי מעתה אין ענין שלא לקרוא בפירוש את שם הספר כשם המחבר, ואדרבה "ראוי לעשות כן". ואולי י"ל שהטעם שלא חששו לדברים החמורים שכתב ב'ספר חסידים', כיון שהמטרה הרי הוא כדי 'לפתוח דלת לעושה מצות' וא"כ גם על זה נאמר (קהלת ח, ה) שומר מצוה לא ידע דבר רע.

וי"ל דבימינו אלו דאכשרי דרי גם לפי ה'ספר חסידים' יש לפרסם שם המחבר על ספרו. דהנה ודאי ש'ספר חסידים' לשיטתו שחולק על הרשב"א בענין הנ"ל, וכפי שכתב (שם סי' תתשכח) בנוגע למי שבנה ביהכ"נ "כדי שיהא לו ולזרעו אחריו לזכר ולשם", "הנה כמה ברייתות וכמה מדרשים ומי שחיבר הספר לא כתב אני פלוני בן פלוני חברתי את הספר, [שהרי] כשנהגה את הלב ממה שעשה הרי קיבל את עולמו בזה העולם. ויש מן הראשונים שלכך לא רצו להזכיר שמם בפיוטים שיסדו כדי שלא יהנה לבם ולא יתגאו זרעם לומר אבותם עשו כך וכך, כגון אהללה אלהי. ואע"פ שאילו היו יודעים יהיו מברכים זרעו, אמרו מוטב שלא יתגאו ולא ישתוררו".

אמנם גם לפי ה'ספר חסידים' כבר נשתנו הדברים, ומעתה ראוי שהמחבר יפרסם את שמו על חיבורו, וכפי שכתב שם (סי' סא): "בראשונה לא היו פייטנין עושין חרוזות ולא שמם מיוסד עליהם תורה נביאים וכתובים, כי בשביל להזכיר שמם לא יסודם. וברכות שתיקנום

הקדמה

ז

אנשי כנה"ג אין שמם מיוסד ולא בחרויות. ומאחר שהרשעים עושים פיוטים לא נאמר כלום, כי איך יתכן שפיוטי הרשעים ישמע, אך שוא לא ישמע אל. ולא היו יודעים איזה פיוט של צדיקים. וכדי שלא יאמרו רשעים אמרום, תיקנום הצדיקים שמם בפיוטיהם..."

מהנ"ל יוצא דבימינו גם לפי הרשב"א וגם לפי 'ספר חסידים' יש למחבר להזכיר שמו על ספרו. ואכן נהגו המחברים להזכיר את דברי 'הרוקח' בהקדמתם לספרם, ולהסביר איך מרומז שמם בשם ספרם בפירוש, באופן של ראשי תיבות או בצורת גימטריא.

אמנם לכאורה כל מנהג זה צע"ג. תינח באם לא היו מציינים את שם המחבר בשער הספר, הרי אז כדאי לפחות לרמז את שם המחבר בשם הספר, אבל אחרי שמאז מאות בשנים נהגו רוב המחברים לציין את שמם בפירוש בשער הספר, שחיברו פלוני בן פלוני, אם כך איזה תועלת נוספת יוצא מזה שגם בשם הספר מרומז שם המחבר בגימטריא.

אמנם כדי שלא לשנות מן המנהג הנני מצייין כאן שאף שמי רמוז בראשי תיבות בשם ספר זה. וכן גם (בדוחק עכ"פ) "שו"ת אמר רב"א א" עולה בגימטריא 1151, כמנין הגימטריא של "הרבני מרדכי אהרן חיים בנו ברוך". ובזה אשים את אאמו"ר הרה"ח עוסק בצ"צ וכו' ר' מרדכי אהרן חיים ז"ל עטרה לראשי, כי עז היה רצונו לראות מפרי עטי רואה את אור הדפוס, והיה מעודד אותי ללון בעומקה של הלכה ולכתוב בירורי הלכה ותשובות לשאלות שנשאלתי. נפטר כ"ט אלול תש"ע. וכמו כן אזכיר לטובה את אמי מורת מרת פעסיל שתחי', בת זקני הרה"ח ר' נחמן חיים רובינשטיין ז"ל, וקורא אני עליה מה שאמר רבי חנינא (חולין כד, ב): חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי. ואשגר בזה את ברכתי אליה לאריכות ימים ושנים טובות, בריאות הנכונה ורוב נחת מכל יו"ח מתוך מנוחת הנפש.

וכאן אציב גלעד לזכרון בני בכורי יניק וחכים הבחור הת' מנחם מענדל ז"ל, נקטף בדמי ימיו מזוקק ביסורים ביום ועש"ק י"ז שבט תשע"ב. היה ירא שמים למופת ושקד בלימוד התורה, וגם התאמץ ללמדה לאחרים ולקרוב בני" לאביהם בשמים. יהי זכרו ברוך.

אזכיר כאן לטובה ידידי הזכור לטוב, מוקיר תורה ולומדיה, ר' יעקב נחמיה (בן ר' ישראל יהושע) ע"ה קאראדי, שכיהן במשך הרבה שנים כראש הקהל של "קהילת חברה ש"ס - ליובאוויטש", בו אני מכהן עד היום כרב. נפטר ביום ט"ז חשוון תשע"ז, ולא השאיר אחריו זש"ק.

וכן אזכיר גם את ידידי עוסק בצ"צ ר' גרשון (בן שלמה) זאלטאי ע"ה, נפטר ביום י"ג תשרי תשפ"ב.

הקדמה

ראויים הם לברכה כי שניהם עזרו לנו מאד בעבודת הקודש בשנים הראשונות לשהותינו כאן, שלא על מנת לקבל פרס.
יהי זכרם ברוך.

ע"פ בקשתו של אאמו"ר ז"ל שמתי במקום הסכמה בראש הספר שני מכתבים שקיבלתי בצעירותי מש"ב נזר משפחתנו מו"ר הגה"ק בעל 'זיחי יוסף' זצ"ל מפאפא, שהרבה שנים זכיתי ולמדתי תורה בישיבתו, וחיבבני.

צירפתי גם מכתבו של ש"ב הגה"צ ר' יעקב יצחק ניימאנן זצ"ל רב דקהילת בעלזא במונטריאול ומח"ס שו"ת 'אגורה באהלך', ששלחו לי אחרי שקיבל לידי חבורי 'ציונים ולקוטי הערות' לשו"ת 'ערוגת הבשם', שפרסמתי בשנת תשס"ד.

והוספתי גם מכתבי ההסכמה שקיבלתי מהרבנים הגאונים זצ"ל ושל"ט"א שניתנו לחיבורי שו"ת 'אמר רב"א - בירווי הלכה', יעזרני ה' שאוכל להעלותו על מזבח הדפוס במהרה.

ובצאתי מן הכרך אני מלא שבח והודאה לאבינו שבשמים שעזרני להגיע עד הלום, ואשא כפי בתפילה שיתן לי אריכות ימים ושנים טובות שאוכל להמשיך בעבודת הקודש בהפצת התורה והיהדות, וביתר שאת, מתוך עושר ואושר והרחבת הדעת, ושאזכה גם הלאה ללון בעומקה של הלכה ולחנך את ילדינו ביחד עם ביתי זו אשתי הרבנית בת-שבע ראכיל שתחי' על דרך התורה והחסידות מתוך בריאות הנכונה אכ"ר.

בודאפעסט, ג' חשוון תשפ"ד

ברוך אבערלאנדער

הסכמות

יוסף גרינוואלד
רז הקסל "הקסל יעקב" ופספס

כה

היי זה המצוי אכבוד הא אגוי הדי המצוי יעין וחכיה מוולא בתוא ובהתמדת הלימוד
והמדות טובות כמר ברוך אבערלנדר נ"י בן ידידי ש"ב הרבני מו"ה
למצא אפי אצילן המצוי גבילי אא"י קי צויןן זמלמתי למלמתי למנהל פיו למלא
תוס' ועיקרתי אפולא ואלו אק למפין בקטי חכמים וחוכמות קולל וצדית צ"ב צויתתי
תמי לו הלמנה המצוי אצילן אא"י ובלמתי כו ~~הצ"ח~~ אונתי ויוס"ף צוזאין קלקי צדית
המלמנה ויפ"י אמצאת מוקמתו א"י ואלמתי אפי צס יע"י - קצה"ח א"י אק תמל"ט אפ"ק
הק"י (המלמנה ויוס"ף)

ב"ה

הרי זה לראי' לכבוד תלמידי ה' החשוב יניק וחכים מופלג בתוי"ש ובהתמדת
הלימוד ובמדות טובות כמר ברוך אבערלנדר נ"י בן ידידי ש"ב הרבני מו"ה
מרדכי אהרן אברלענדר נ"י שעמד לפני לנסיון בחלק גדול ממס' קידושין
ומצאתי שמשנתו שגורה על פיו גמרא תוס' ומקצת מפרשים ולו לב להבין
דברי חכמים וחדותם בהשכל ודעת ע"כ אמרתי תהי לו השורה הזאת לעד
למען יתענגו בו הוריו ומוריו ויוסיף אומץ בשקידת התורה והי' לתפארת
אבותיו שי' וישמח לבי גם אני.

בעה"ח ג' לס' לך תשל"ט לפ"ק

הק' יוסף גרינוואלד

הסכמות

יוסף גרינוואלד

רב דקבל "קבלת יעקב" מפאפא

ק"ק

תהי השורה הזאת לעד עבור תלמיד ישיבתנו ש"ב הב' החשוב המופלג
בתורה חרוץ ושנון, ומצויין במעלות ומד"ט כ"ה ברוך אבערלנדר נ"י בן ש"ב
הרבני הנגיד מו"ה מרדכי אהרן חיים נ"י שעמד לפני למבחן בלימודו באו"ח
ה' ברכת הפירות ומצאתי שהוא חריף ובקי בטור וב"י וש"ע ונו"כ בהלכה זו
וניכר בזה התמדתו בתורה שירד לעומקה של הלכה הדק היטב. ע"כ אמרתי
ליתן בידו שורות אלה למען יתענגו בזה הוריו ויוסיף אומץ גם להלאה לשקוד
בתורה בהתמדה וביר"ש, וישמח לבי גם אני.
והנני חותם לכבוד תוה"ק ולומדיה באה"ר
ד' לס' עקב תשמ"א לפ"ק

בס"ד

תהי השורה הזאת לעד עבור תלמיד ישיבתנו ש"ב הב' החשוב המופלג
בתורה חרוץ ושנון, ומצויין במעלות ומד"ט כ"ה ברוך אבערלנדר נ"י בן ש"ב
הרבני הנגיד מו"ה מרדכי אהרן חיים נ"י שעמד לפני למבחן בלימודו באו"ח
ה' ברכת הפירות ומצאתי שהוא חריף ובקי בטור וב"י וש"ע ונו"כ בהלכה זו
וניכר בזה התמדתו בתורה שירד לעומקה של הלכה הדק היטב. ע"כ אמרתי
ליתן בידו שורות אלה למען יתענגו בזה הוריו ויוסיף אומץ גם להלאה לשקוד
בתורה בהתמדה וביר"ש, וישמח לבי גם אני.

והנני חותם לכבוד תוה"ק ולומדיה באה"ר

ד' לס' עקב תשמ"א לפ"ק

הק' יוסף גרינוואלד

יעקב יצחק ניימאן
 רב במחוזות הדרום המרכזיים והמזרחיים
 באנטוורפן-לייזן יצחק קנדה

בס"ד

חג כשר ושמח אל כבוד ידידי ש"ב הרב המו"מ בתור"ש כש"ת ברוך
 אבערלענדער שליט"א רק דק"ק ב'פעסט יע"א

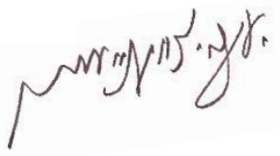
נתת שמחה בלבי לראות הקונטרס היפה שהוציא כ"ת לאור בענין הערות על
 שו"ת ערוגת הבשם זי"ע. הרבה פעמים דברתי מזה שהי' מאד נחוץ לחבר
 חיבור לברר את דברי מרן ערוגת הבשם ועוררתי ע"ז. אני כבר לא הרגשתי
 כח לגשת ע"ז רק הזכרתי ממנו, וכעת כ"ת זכה לזה. בודאי יעזור השי"ת
 וזכותו הגדולה של המחבר תגן בעדו ובעד כל משפחתו להצליח במלאכת
 הקודש לקרב אחבנ"י אל שרשם אל הקב"ה מתוך נחת וכל טוב.

ואגב אכתוב איזה אמירה נאה ששמעתי בשם כ"ק מו"ר ויגד יעקב זי"ע הנושא
 שמרן ערוגת הבשם ביקש ללמוד משניות לעילוי נשמתו וקבע להזכיר בן אמו
 אסתר ע"ה, וגם כ' הביא דברי כ"ק הרה"ג נצעהלים זצ"ל, ושמעתי שהויגד
 יעקב אמר אם יבא לשמים משניות בעד משה בן עמרם אז ממילא יהי' שייך
 אל משה רבינו כי הוא נקרא סתם משה בן עמרם, ע"כ טוב הי' להזכיר שם
 אמו ע"ה.

והנני מסיים בברכת שבתא טבא וחג כשר ושמח ונזכה לאכול שם מן
 הזבחים ופסחים.

ידידו ש"ב דושה"ט כה"י,

יעקב יצחק ניימאן

עש"ק ויקרא תשס"ד לפ"ק

יחזקאל רוטה

אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק ברוקלין, נ.י. יע"א

לה"ו

לסדר ולהורות נתן בלבו ח"י אדר תשע"ח לפ"ק

איקלע לאתרין הרה"ג המפ"ג כמוהר"ר ברוך אבערלאנדער שליט"א רב דבודאפעסט, בן לש"ב יבלח"ט כבוד הרה"ח רבי מרדכי אהרן חיים נ"ע, ובידו תכריך ח"ת ממה שהשיב להשואלים בכמה מקצועות שבשו"ע, ואע"פ שהכרתיו לשעבר ממה שכבר הי' בינינו כמה משא ומתן של הלכה, מ"מ עכשיו ידעתיו ביותר ממה שראיתי בשו"ת אמר רב"א וכשעיינתי בו מצאתיו מלאים זיו ומפיקים נוגה, שסדרו באופן נאה ובהבנה ישרה ושיקול הדעת נכונה שיהי' כשולחן ערוך ומוכן לכל אדם, וגם הראה רב חילו בביורו וליבון דברי גדולי הפוסקים ומפרשי השו"ע בטו"ד, לבאר כל חמירא, ומוציא לאור תעלומה, לעומקא דדינא, ומלקט מדברי כל המחברים המשתייכים להיא הלכתא, וגם הוסיף מדיליה ממנו שחננו השי"ת בעומק העיון, שע"ז יוכלו בקל לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ובוודאי כל שוחרי ההוראה והלכה יהנו מחיבורו וימצאו בו טעם מחודש, כי הוא מאיר עיני חכמים בהלכה, ויהיו מתבדרין בין כותלי מדרשות, וברכתי נתונה לכבוד הרב המחבר שיזכה עוד רבות בשנים לישב באהלה של תורה לדון ולהורות מתוך הרחבה ונחת על מי מנוחות, ובמהרה נזכה להרמת קה"ת וישראל בב"א.

הכו"ח לכבוד תוה"ק וחכמיה

הק' יחזקאל רוטה

כולל אברונים "צמח צדק"
שע"י כולל חב"ד

דחוב חב"ד 53 - ירושלים העתיקה ת"ו ט"ו 283125

ב"ה, יום הבהיר י"א ניסן, יום הולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע, תשע"ח
לכבוד הגה"ח מוהר"ר ברוך אבערלענדער, אב"ד בודפשט
שלום וברכה

ענוותו ותרבני לחוות דעתי על ספרו הנפלא מאד נעלה בירורי תשובות בהלכה למעשה בכמה וכמה נושאים, שמצד תפקידו הכי חשוב זקוק לברר בירור אחר בירור ברוב פרטים הנוגעים למעשה, ולשם זה נכנס בעומק הסוגיות ולשונות הפוסקים הקדומים ופוסקי זמנינו.

ולפ"ד הולך בזה בדרכו של דוד המלך שאמר "מזקנים אתבונן כי פיקודיך נצרת", ופירש המצודות דוד "אהיה בעל בינה יותר מזקנים כי שמרתי פיקודיך וכל לימודי הוא לעשות ולקיים ולזה ביותר אתן לב להתבונן בהם לעשות הדבר בתיקון".

ונתבאר היטב בהמשך תרס"ו (בד"ה וה' אמר המכסה תרס"ז) שהאריך שם ש"ש בעיון שכלי ב' אופנים - אם מעיין רק לידע את השכלי לבד, או שנוגע לו בעיקר הפסק דין היוצא מזה, שאז העיון והיגיעה ביותר לידע את השכלי לאמיתתו ביותר בכדי שיהי' הפסק דין אמיתי כו'... שהוא בבחי' יראה שירא מאד לנפשו אולי לא יכוין ח"ו לאמיתתו של דבר, שזה מוציא כחות חזקים יותר, שנותן נפשו ביותר על עצם הטעמים והסברות כו' ועי"ז מכוין לאמיתתה של דבר כו'", עיי"ש בארוכה (ושם סוד"ה והי' אור הלבנה מבאר שזהו עיקר העיון ע"ש).

אין לי ספק בגודל נח"ר שגורם למשלחו כ"ק אדמו"ר נ"ע שכל מעיינו היה לקרב לבם של בניו לאביהם שבשמים ויחד עם זה עינינו ראו גודל אהבת התורה וההתעסקות בהלכה היוקדת בו, וכלשונו הרגיל "קאכין זיך אין לערנען", וכ"ת מראה דוגמא חיה שלא רק שאינו סותר זא"ז אלא אדרבא, דוקא ע"י הרצון לקרב את בני מתעמקים יותר ויותר בכל פרטי ההלכה ופרטי פרטי באופן ברור ומסודר, והכל לאותה מטרה. יהיה זה לאות ולמופת לכל אלפי שלוחיו שיחי' וממנו יראו וכן יעשו.

וזכותו יעמוד לו ולכל משפחתו לראות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח שיחי' הולכים בדרך התורה והחסידות.

הכו"ח לכבוד התורה לומדיה ועוסקיה בפועל,

חיים שלום דייטש

חיים שלום דייטש

גבריאל ציננער

רב דק"ק ומח"ס
נטעי גבריאל
ברוקלין, ניו יארק

בס"ד, י"ז למב"י תשע"ח

הן הראה לי הרב הגאון שקדן בתורה, נועם הליכות, זית רענן, צמ"ס, איש האשכולות הר"ר ברוך אבערלאנדער שליט"א אב"ד בודאפעסט, ורק דק"ק חברה ש"ס ליובאוויטש, את חיבורו היקר שו"ת אמר רב"א בה הוא מברר ומלבן בירורי הלכות שעלתה במצודתו, שאלות ותשובות הלכה למעשה, ונהגיתי לראות איך שיוורד לעומקה של דבר, וראוי להן שבח המגיע לכתבים, והאמת ניתן להאמר שמכירו הייתי משעבר שלמד תורה בהתמדה, ויראת חטאו קודמת לחכמתו, ובמשך השנים עברתי עמו בכמה מקצועות התורה ומצינו שידיו רב לו בתורה, אמנם ועכשיו ביותר שהולך וגובר לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בשכל והבנה ישרה, וגם כתבו בלשון צח, דבר דבר על אופן ומסודר באופן נפלא מאד, וכל דין סמיכא לנו.

ויה"ר שלא יצא מכשול בהוראה מתחת ידו, ולהוסיף אומץ בתורה ובהלכה, ולהשקות צמאי חסדיך, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח.

החותם בברכה מרובה, ידידו דושת"ה

גבריאל ציננער

צ. ציננער

ח.א. אליהו לנדא
בן הרב הגה"ח מוהר"ר יעקב זללה"ה גאב"ד ב"ב
ר"י בישיבת תומכי תמימים כפר חב"ד
רח' רבי אליעזר 6
בני ברק

ב"ה ג' אלול תשפ"ב

כבוד ידידי הנכבד והנעלה,

הרב הגאון המפורסם

הרה"ח מוהר"ר ברוך אוברלנדר שליט"א

אב"ד בודפסט

שלום וברכה.

שמחתי לשמוע שעומד להוציא לאור עולם מדברי תורתו, תשובות הלכה למעשה, ובירור סוגיות הלכתיות שונות.

חלק מהתשובות מוכרות לי, בהיות שכבדני לראותם בשעתו. והנני לציין בתודה ההנאה המרובה שהיתה לי בעייני בהן, הן מההיקף בכל תשובה בבקיאות, והן מהירידה לעומקה של הלכה בסברא ישרה. ואשמח גם בעתיד ליהנות בע"ה מחידושיו.

בדבר בקשתו, כת"ר אינו זקוק לדידי ולשכמותי להסכמה על ספרו. בטוחני שכל ת"ח שיגיענו הספר, ימצא בו נחת רוח.

והנני בברכת כוח"ט לשנה טובה ומתוקה, להצלחה מרובה בכל ענייניו, ושיזכה להוציא לאור עוד ועוד מחדושיו בתורה.

בכפל ברכה, ידידו

אליהו לנדא

משה לאזאר

רב דביהכנס"ס בית מררכי

מילאנו – איטליה

בס"ד, בדר"ח מרחשון תשפ"ד לפ"ק

בהיותי כאן עיר בודאפעסט הראני אהובי חתני היקר הגאון החסיד הרב ברוך אבערלאנדער שליט"א, אב"ד הבד"צ דקהילות החרדיות של הונגריה, תכריך כתבים, תשובות ארוכות וקצרות שהשיב לשואליו דבר בין ממדינת הונגריה ובין מחוצה לה, שאלות הנוגעות הלכה למעשה בהרבה מקצועות חמורות שבהלכה.

השאלות הללו נשאלו מרבנים ושלוחים שמפיצים תורה ומקרבים לב ישראל לאביהם שבשמים בקהילות שונות, וזו המיוחד שבשאלות הללו שנוגעות ליהודים שהם בשלבים שונים של התקרבות לחיי תומ"צ, ומכאן גודל האחריות בתשובות הניתנות להם כי הרבה מהן הן בגדר דיני נפשות ממש להמשך התקרבותן ליהדות. בעיוני בין הענינים השונים שנידונו בתשובות הללו ראיתי שחתני שליט"א עונה דבר על אופנו בחריפות ובקיאות וסברא נכונה. וראויים הדברים לבא על מזבח הדפוס לתועלת הרבים.

והנני מברך את חתני הרב המחבר שביחד עם זוגתו בתי החשובה ימשיכו בעבודת הקודש של העמדת הדת על תילה במדינת הונגריה, וכ"ק אדמו"ר זי"ע מינה אותם לשלוחים הראשיים של מדינה זו, ויזכו, ביחד עם כל הרבנים והשלוחים העובדים תחתיהם, לקרב שארית הפליטה של יהודי המדינה מקום שהתפללו בו אבותינו בדורות הקודמים, ולהחזיר עטרה ליושנה.

וכאן המקום להזכיר מה ששמעתי בעצמי מפי ק' אדמו"ר הרה"ק מוהריי"צ נ"ע מליובאוויטש שאמר (התוכן ולא הלשון): מבקשים ממני לעסוק ב"כשרות", אבל יודע אני שיהיה לזה "הרבה בעלנים" (אני זוכר ברור שהשתמש במלה זו), והעבודה שלנו זה חינוך. והרי חינוך כולל חינוך הקטנים גם בשנים וגם בדעת.

ויהי רצון שנזכה במהרה לביאת משיח צדקינו שיתרבה אז הדעת ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד בב"א.

ולראי' באעה"ח

משה לאזאר

תוכן ענינים

אורח חיים

- א. כיסוי ראש לגבר עם פאה נכרית. כז
- ב. באם הניח תפילין וברך בלי כיסוי ראש. כח
- ג. טלית פשוטה ביום חול וטלית נאה לשבת. כט
- ד. "כל זמן שיהו בין עיניך יהו שתיים". לא
- ה. האם אפשר לקשור תפילין ספרדי לצד פנים או אשכנזי לצד חוץ? לב
- ו. הסרת מכסה התפילין של יד בעת ההנחה. לה
- ז. אמירת קדש והיה כי יביאך בתפילין דרש"י לפי מנהג חב"ד. לו
- ח. הנחת תפילין יותר מחודשיים לפני הבר מצוה. לז
- ט. זמן התחלת הנחת תפילין כשנהיה בר מצוה אחרי חג השבועות. לז
- י. האם יש מספר ימים קבוע להקדמת הנחת תפילין לפני הבר מצוה. לז
- יא. העובר את קו תאריך מתי מניח תפילין. מ
- יב. האם צריך לגנוז ניילון שעל שקית הטלית ותפילין. מ
- יג. נוסע בשבת באיסור האם יקח אתו תפילין. מג
- יד. הסכמה והערות לספר 'הלכות תפילין דהייליגער ר"ת'. מד
- א. האם צאצא של רש"י לא יכול להניח תפילין דר"ת. מה
- ב. 'ספר האשכול' אפשר לצטט רק לפי מהדורת אלבק. מה
- ג. המתחיל להניח תפילין דר"ת ישתדל שיהיה לו תפילין משלו כדי שלא יכשל. מו
- ד. אודות התפילין שנמצאו ליד מצבת יחזקאל הנביא. מו
- ה. אודות התפילין שנמצאו במצדה. מו
- ו. על ה'ערוגת הבשם' שלא הניח תפילין דר"ת לפני הסתלקותו. מו
- ז. ה'חפץ חיים' התחיל להניח תפילין דר"ת בגלל הירושלמי קדשים. מז
- ח. מנהג חב"ד להתחיל להניח תפילין דר"ת חודשיים לפני הבר מצוה. מז
- ט. ההנהגה הראויה לאלו שמניחים תפילין דר"ת. מז
- י. האם מותר להקטין או להגדיל קשר של תפילין שלקח בהשאלה. מח
- יא. אמירת 'אל מלך נאמן' בתפילין דר"ת. מח
- יב. האם עוגה בצורת תפילין הוי זילתא דמצוה. מט
- יג. לפי מנהג חב"ד תפילין תפילין דר"ת בר"ח לפני החצי קדיש של מוסף. מט

תוכן ענינים

טו.	אופן קריאת שם אדני-.....	מט
טז.	איך אפשר ללמד גדול לקרוא את הברכות ואת התפילות	נב
יז.	לסמן משהו או להרים תינוק שרועש באמצע תפילת העמידה	נג
יח.	האם להפסיק באמצע תפילת שמונה עשרה כדי ללכת למרחב מוגן	נג
יט.	ברכת כהנים באמצע אזעקה	נה
כ.	ברכו וחזרת הש"ץ וקדושה כשהמנין מתאחר להתאסף	נו
כא.	זמן אמירת 'ברוך שמי' כשמוציאים את הס"ת	נז
כב.	"נשים לא יאמרו מאמרי זוהר"	נט
כג.	האם להשתמש בס"ת בלי עצי חיים או להביא ס"ת לקריאת אחת	ס
כד.	אודות יהודי ממדינות חבר העמים וקוראים לו סגל, האם לקרוא לו לתורה בתור לוי	ס
כה.	האם אפשר לקרוא בס"ת שנמסר לשמירה וכבר הוציאו אותו	סא
כו.	בדין אם קראו בטעות לכהן בעל קורא לעלות לשביעי	סב
כז.	האם קריאת התורה חייב להיות על פי הסדר, ומה הדין באם דילגו על עליה שלימה	סד
כח.	האם אפשר לתת עלייה לתורה למי שנשוי נכרית	סו
כט.	כשאין מספיק ישראלים מולים האם לקרוא לכהן בשבעה הקוראים	סז
ל.	האם צריך לכסות הס"ת בין גברי לגברי	סט
לא.	ילד בר מצוה שהכין מפטיר של בהר (שקוראים בא"י) ולא של אמור (של חו"ל)	ע
לב.	טלטול ס"ת בשביל שבתון מחוץ לעיר	עא
לג.	טלטול ס"ת בשביל נפילת אפים	עב
לד.	האם שלחן הקריאה חייב להיות בתוך המחיצה שבין האנשים והנשים	עה
לה.	האם צריך להתענות כשנפל צד אחד של הספר תורה	עו
לו.	ברכת הגומל לנכרי בביהכ"נ	עט
לז.	האם בימת ארעי לקריאת התורה צריכה גניזה	עט
לח.	האם ילדה אוטיסטית בת עשר יכולה להיות ליד אביה בשעת התפילה	פ
לט.	לשון הרע בשביל הגנה עצמית	פא
מ.	לשון הרע על נכרי	פא
מא.	האם ברכת המוציא על המצה בשאר ימות השנה הוי ספק ברכה	פב
מב.	מה הדין באם בירך מעין ג' במקום ברכת המזון	פג
מג.	בענין לומר דבר שבקדושה בפני פרועות ראש	פד
מד.	מנהג הונגריה באמירת 'במה מדליקין' בליל שבת	פה
מה.	עיקר מצות הדלקת הנרות הוא הנר שאוכל אצלו	פו
מו.	להביא ילד מיוחד לסעודת שבת ע"י גוי	פז
מז.	דפי פרשת השבוע בביהכ"נ וסיכה בזקן בשבת	פח
מח.	לצאת עם מטפחת סביב הצואר בשבת	פט

תוכן ענינים

ט

מט.	ללכת בשבת במקום שמוציא אדים רטובים.....
נ.	דין כינים שבראש בחול ובשבת.....
נא.	בענין טבילה במקוה בשבת.....
נב.	מי שקנה עליה ואינו נמצא אם זה שרצה לקנות לפניו נכנס תחתיו או לא.....
נג.	שאלות שונות בהנהגת בית הכנסת.....
א.	אודות אמירת מי שברך לחיילים.....
ב.	אודות אמירת מי שברך של ה'תוספות יו"ט'.....
ג.	זמן אמירת הדרשה.....
ד.	'יזכור' כללי לפני שהצעירים יוצאים.....
נד.	תפילת מוסף לפני שחרית בשעת הדחק.....
נה.	דין פרס שמקבלים עבור השתתפות בלימוד ותפילה בשבת.....
נו.	האם יש לקדש על יין שהסתכל בו הנכרי דרך בקבוק כהה.....
נז.	כוס פלסטיק שקיפלו אותו האם ראוי לכוס של ברכה.....
נח.	הפסקת חשמל בליל שבת בביהכ"נ.....
נט.	טלטול מת בשבת.....
ס.	האם אפשר להחליף סוללה למכשיר שמיעה בשבת או חג.....
סא.	האם מותר לשחק ב'קוביה הונגרית' בשבת? - דוגמא להלכה שנפסקה מפי השמועה.....
סב.	חתימת השם בשביל שחרור ממאסר בשבת.....
סג.	הבטה בצפרנים בעת הכדלה.....
סד.	שכח לומר ויתן לך במוציא שבת.....
סה.	האם מותר לקנות ביום חול בחנות של ישראל הפתוח בשבת.....
סו.	דין תפילת ערבית מוקדמת בליל יום טוב שני.....
סיא.	מי שיעצו לו הרופאים שלא לאחר את סעודת הערב שלו.....
סז.	לנסוע מאה"ק לחו"ל ביו"ט שני של גלויות.....
סח.	בן א"י ששמר יו"ט שני בחו"ל וחזר לא"י האם צריך לשמור גם שם יו"ט שני בחו"ל קיב.....
סט.	בן א"י שיש לו חברה בחו"ל האם יכולים לעבוד ביו"ט שני של גלויות.....
ע.	כהן אשכנזי מא"י הנמצא בחו"ל ומתפלל במנין שנושאים בו כפים והוא אינו רוצה.....
עא.	אודות מי שיצא עליו שם רע האם יכול לשמש כש"ץ בימים הנוראים.....
עב.	ההנהגה הראויה בתפילות יום ר"ה עם סטודנטים שממהרים לצאת.....
עג.	האם להפסיק לאמירת 'למנצח' שלפני תקיעת שופר בין 'שתבח' ל'יוצר אור'.....
עד.	אכילה לנשים לפני תקיעת שופר.....
עה.	אפשרויות שונות למנהג הכפרות - מה עדיף.....
עו.	שחיטת הכפרות לתוך כלי.....
עז.	דין רשת של חוטי ברזל מעל הסוכה.....

תוכן עיניים

- עח. הידור מצוה לבנות ד' דפנות לסוכה. קכג
- עט. האם מתבייש פטור ממצות סוכה. קכד
- פ. האם יצאו ידי חובת ישיבה בסוכה בשנות הזעם כשהיתה סכנה לשבת בה. קכד
- פא. אתרוג יקר מקלבריה בשעת הדחק גדול. קכו
- פב. לולב ביום א' של חג בשביל מבצעים. קכח
- פג. הוצאת ס"ת להקפות כשאין עשרה. קכט
- פד. סומא לגמרי האם מברך על הדלקת נרות חנוכה. קלא
- פה. מנהג ה'חתם סופר' אודות הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת. קלא
- פו. השלמת קריאת פרשת זכור. קלב
- פז. קריאת המגילה לפני י"ד באדר בשעת הדחק. קלג
- פח. הפסק באמצע קריאת המגילה. קלד
- פט. במי שאיחרו לבוא לביהכ"נ וכבר התחילו לקרוא את המגילה. קלה
- צ. דין מגילה שנקרעה לשנים. קלז
- צא. דין אמירת ברוך מרדכי וארור המן בפורים ובכל השנה. קמ
- צב. משלוח מנות ע"י רחפן. קמ
- צג. משלוח מנות לתומך המוסדות כשהוא באבילות. קמא
- צד. האם מותר לנסוע מהבית בחג הפסח בשביל דבר מצוה. קמא
- צה. באם נשפך הכוס השני באמצע אמירת ההגדה, אם צריך לחזור עליו את ההגדה. קמג
- צו. בענין הזכרת נשמות במוצאי יו"ט האחרון של פסח. קמה
- צז. ספירת העומר בין השמשות. קמח
- צח. האם אפשר לספור ספירת העומר בברכת שומע תפלה. קמח
- צט. נישואין אזרחיים בימי ספירת העומר. קנב
- ק. כשליל טבילה חל בליל חג השבועות. קנג
- קא. בענין כלי שיר בסעודה במסעדה כשרה. קנג
- קב. פתיחת מסעדה בשרית בתשעת הימים. קנד
- קג. אודות אכילת בשר בסיום מסכת בתשעת הימים, ובאם נעשה על ידי קטן. קנח
- קד. הרחקות בתשעה באב שחל להיות בשבת. קס
- קה. קריאת איכה בציבור בשבת אחה"צ. קסא
- קו. הסכמה והערות לספר 'הלכות חסידישע יום טוב'. קסב
- א. שימוש בראי כדי לכוון את התפילין. קסג
- ב. האם בעל תשובה יניח תפילין דר"ת. קסג
- ג. ש"ץ שמתפלל עם קהל שאומרים 'ברוך ה' לעולם' בערבית או הלל בליל פסח. קסד
- ד. בחובת קבלת פני רבו ברגל. קסד
- ה. דין יום טוב שני לבן ארץ ישראל שהגיע לחו"ל לפי שו"ע הרב. קסד

תוכן עינים

כא

1. בענין סגירת השטיבלעך כשנוסעים החסידים להרבי..... קסה
2. בענין טבילה במקוה לפני תקיעת שופר..... קסה
3. האם מברכים על תפוח בדבש בליל ראש השנה..... קסו
4. זמן תשליך..... קסו
5. אם בעבודת יוהכ"פ "הרואה כהן גדול קורא" עדיף על "רואה פר ושעיר הנשרפים"..... קסו
6. דיבור אודות הסוכה כל השנה ובמוצאי יוהכ"פ..... קסח
7. האם מותר לשכב על הסכך כדי לראות פני האדמו"ר..... קסח
8. לברך על ד' המינים של האדמו"ר כשהם בידי הגבאי..... קסח
9. לברך על ד' המינים של האדמו"ר בלי לעשות בו נענועים..... קסט
10. בדברי ה'חתם סופר' אודות אתרוג מנומר מרוב נענועים..... קסט
11. נטילת לולב בתוך הסוכה..... קע
12. ישיבת צדיקים בסוכה בגשם שוטף..... קע
13. מה שנהגו הרבה חסידים שלא לישון בסוכה..... קעא
14. היחס למנהגי חסידים שאינם עולים בקנה אחד עם המבואר בשו"ע..... קעב
15. אודות מנהג בעלזא שלא לישון בסוכה..... קעב
16. האם בבעלזא היה זה בגדר סכנת נפשות לישון בסוכה מרוב קור..... קעג
17. מנהג חסידים האם נשים יושבות בסוכה ונוטלות לולב..... קעד
18. לחשב העשרים אמה גובה של הסוכה מהפארענטשעס..... קעד
19. האם לובשים בגדי שבת להדלקת נרות חנוכה..... קעד
20. יחס צדיקי החסידות לשפה ההונגרית..... קעד
21. דעת ה'ויחי יוסף' מפאפא אודות ההדלקה שלו בבית הכנסת..... קעה
22. עניית אמן על ברכה שנשמעה דרך הטלפון..... קעה
23. המנהג להדליק בפתח אחד מחדרי הבית ולא על החלון..... קעה
24. בענין שליח למצות "מחייב איניש לבסומי בפוריא" אצל אדמו"רי בעלזא..... קעו
25. לימוד הלכות פסח בחג הפורים..... קעו
26. אמירת תחנון ט"ז-י"ז אדר..... קעו
27. בענין אפיית מצות בערב פסח עם שטריימיל או ספאדיק..... קעו
28. אודת מצות מכונה בחב"ד..... קעז
29. איסור מצות מכונה גם כדי שלא לקפח פרנסת העניים..... קעז
30. האם להעדיף לילדים מצות מכונה או מצה שרויה..... קעח
31. מצות מכונה בעיר פאפא..... קעח
32. ליל הסדר אצל האדמו"ר..... קעח
33. אודות מנהג ראפשיץ שאוכלים מרור פחות מכזית..... קעט
34. מצה שרויה במי פירות אצל האדמו"רים והחסידים..... קעט

תוכן ענינים

מ.	אודות המנהג שלא להשתמש בפסח בכלים שאכלו שרויה שנה שעברה באחש"פ	קפ
מא.	ספירת העומר בליל הראשון לפני הסדר או לאחריו	קפא
מב.	הטעם שאומרים "הרחמן הוא יחזיר לנו וכו'" לאחר ספירת העומר	קפב
מג.	הוראת ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע למי שהפסיד יום אחד	קפג
מד.	אמירת 'לשם יחוד' לפני ספירת העומר ובכל השנה	קפד
מה.	אודות הוראת ה'שפע חיים' מצאנו שבחורים לא יסעו למירון בל"ג בעומר	קפא
מו.	כניסת כהנים בקבר רשב"י	קפב
מז.	הילולת הבעש"ט ביום א' של שבועות	קפב
מח.	נסיעה לצדיקים בחג שבועות	קפב
מט.	דין המתפלל בביהכ"נ הרמ"א בקראקא או בביהכ"נ האריז"ל בצפת	קפב
נ.	החילוק בין נוסח התפילה של הרמ"א ושל האריז"ל	קפד
נא.	סעודת סיום מסכת בתשעת הימים	קפד
נב.	מנהגו של ה'יחי יוסף' בסיום מסכת בתשעת הימים	קפד
נג.	בגדי שבת בשבת חזון ובגדי שבת במוצאי שבת שחל בת"ב	קפד
נד.	אודות המנהג שמזמרים 'לכה דודי' בניגון של 'אלי ציון'	קפה
נה.	אודות המנהג שלא להתחיל קריאת התורה לשני של פר' דברים בפסוק 'איכה' קפה	קפה
נו.	תפילת שחרית תשעה באב בבוקר עם תפילין	קפה
קז.	הערות שונות	קפו
א.	מנהג להזכיר את שם האם בהזכרת נשמות וכד'	קפו
ב.	הרה"ג יצחק יעקב הכהן פריעדמאן ז"ל הי"ד שו"ב דק"ק אוזד	קפז
ג.	דין המקנח באצבעותיו	קפז
ד.	מוכר בית שנתאנה פחות מפלגא	קפח

יורה דעה

קח.	האם מותר לאכול בשר משחיטה לא חוקית	קפט
קט.	האם אפשר להשתמש בכלים שנעשו מחלקי חיות ובהמות טמאות	קצא
קי.	פירות וירקות מיובשים האם יש בהם משום בישולי גוים	קצא
קיא.	בדין בישול נכרים כשהיהודי הדליק את מערכת הקיטור	קצד
קיב.	בישול נכרי בחליטה	קצו
קיג.	הכשר כלים בבישול נכרי	קצז
קיד.	השגחה על חלב ישראל על ידי מצלמות וידיאו	קצח
קטו.	כתמי אוכל האם הוי חציצה לטבילה	קצח
קטז.	האם בישולי יהודי מומר אסור כבישול נכרים	קצט
קיז.	האם תירס מתוק צריך בישול ישראל	רא

תוכן ענינים

כג

- ק.יח. בדיקת ביצים על ידי קטן רג.
- ק.יט. אודות הכשרת יין של גוי כזשה נשאר ברשותו רד.
- ק.כ. סתם יינם לחולה שאין בו סכנה רו.
- ק.כא. האם יש איסור בייעוץ לעסק שמוכר תכשיטים של ש"ו רח.
- ק.כב. האם מותר לשתות חלב מפרה שנעבדה לע"ז רט.
- ק.כג. דין יהודי שקנה בית מנכרי ומצא בו שתי וערב רי.
- ק.כד. שימוש במספר השנים למספרם ריא.
- ק.כה. האם מותר להשתתף בחגיגת 'סלאבה' במדינה סרביה ריב.
- ק.כו. מכירת קרקע לנכרית בירושלים בשעת הדחק ריד.
- ק.כז. בנוגע לקוסם ריד.
- ק.כח. האם מותר לגלח השערות שמתחת לזקן ומאחורי האוזן רטו.
- ק.כט. האם כלה יכולה לטבול במוצאי שבת כשמתחתנת ביום ד' רטז.
- ק.ל. האם מותר לבעל להעיר אשתו נידה בשעת אזעקה ע"י נגיעה ע"י חפץ רטז.
- ק.לא. עזרה לעיוורת לעבור כביש כשלא נמצא אחר ריז.
- ק.לב. הסברת היסודות של הלכות מקואות ריז.
- ק.לג. חפיפה בזמן של רקטות רכ.
- ק.לד. האם מותר לאנשים לטבול במקוה נשים רכ.
- ק.לה. האם מותר להשתמש בספרי קודש כדי להדגים הלכות סוכה וכדומה רכא.
- ק.לו. האם כולל שלומד בביהכ"נ צריך לאפשר עריכות שמחות שם בזמני הלימודים רכא.
- ק.לז. לימוד ב'כולל' אחרי החתונה רכב.
- ק.לח. לימוד בליל ניטל באם הוי מצוה עוברת רכה.
- ק.לט. האם משכורת יכול להיחשב כהחזר השקעה בקשר להפרשת מעשר כספים רכו.
- ק.מ. לפרסם בלוח של בית חב"ד מתוך כספי מעשר רכח.
- ק.מא. האם "אחוז אחד" ההונגרי יכול להיחשב בחשבון המעשר רכח.
- ק.מב. למי שייכים כלי כסף שעל הס"ת שנתרם לביהכ"נ רכט.
- ק.מג. האם קוואטער לובש בגדי שבת רכט.
- ק.מד. אח ואחות לקוואטער רל.
- ק.מה. מה יעשה האב באם עושים המילה והפדיון הבן בלי ידיעתו רל.
- ק.מו. נוסח ברכות למילה לגדול שנימול רלא.
- ק.מז. מה מודיעים לאשה לפני גיורה רלב.
- ק.מח. אישור לאשה שאינה יהודיה כדי שבעלה לשעבר היהודי יוכל להתחתן כדמו"י רלב.
- ק.מט. בדיני מילת גר קטן רלג.
- ק.נ. האם מותר לשים סידור על חומש כדי להגביה את הסידור רלה.
- ק.נא. גניזת דברי דפוס בקבר רלו.

תוכן ענינים

קנב.	מזווה בפתח הסמוך לפתח - האם כל המזווה בדווקא.....	רלו
קנג.	האם בשנת השמיטה יש להדר בארץ ישראל להשתמש מאתרוג מחו"ל.....	רלח
קנד.	זמני האבילות אחרי קבורה לא יהודית.....	רלט
קנה.	אמירת קדיש בשכר עבור כמה אנשים.....	רלט
קנו.	עצמות שנכרי אמר שהם של קדושי השואה.....	רמ
קנז.	גר שירש את אביו האינו יהודי האם יש עליו חיוב לבנות מצבה על קברו.....	רמב
קנח.	האם עצמות קדושי השואה הי"ד שבתוך נהר הדונא נחשבים כקבורים.....	רמג
קנט.	האם קוברים ספק רשע אצל צדיק.....	רמז
קס.	האם מותר לאדם לפנות אדם ולהעביר למקום מגורי בתו בחו"ל.....	רמז
קסא.	האם מותר לאדם להעביר קברות אבותיו למקום מגוריו בחו"ל.....	רמח
קסב.	פתיחת הקבר בשביל תביעה נגד רשלנות.....	רמט
קסג.	דין רקמות של מת שנתגלו שבע שנים אחרי הקבורה.....	רנ
קסד.	מי שמתפלל אחרי אחיו שנפטר האם יכול להיות ש"ץ בשבת ויו"ט.....	רנא
קסה.	אופן כתיבת שמות לא וודאים על מצבה.....	רנא
קסו.	בעלות היורשים על קבר שנקנה ע"י זקנם שנהרג בשואה הי"ד.....	רנב
קסז.	האם יש ענין לנסוע לאוישוויץ ולהתפלל שם.....	רנד
קסח.	נסיעה לקברי צדיקים בזמן המגיפה.....	רנו
קסח*:	בדין צוואת ר"י החסיד בענין סגירת פתח.....	רנו

אבן העזר

קסט.	האם ראוי לקרב ממזרים לתורה ומצוות.....	רנח
קע.	להסתכל בדמות אשה צדקנית.....	רסא
קעא.	אשה שאינה יכולה להוליד האם צריכה לגלות את זה לפני נישואיה.....	רסב
קעב.	בחור שחסר לו ביצה אחת מחמת מחלה האם מותר לו לבא בקהל.....	רסד
קעג.	שם הנולד כשם בן אשתו מנישואין קודמים.....	רסו
קעד.	האם לקרוא בשם אחת משתי שמות של אדמו"ר.....	רסז
קעה.	אודות השם 'פעסיל' או 'פסיה'.....	רסז
קעו.	מי שכינה בטעות את בתו 'פסיה' במקום 'פעסיל'.....	ער
	פסק הלכה של הרמ"א ושאר גדולי עולם אודות לבישת פאה נכרית.....	רעא
קעז.	בסבא ונכד ששמות הלע"ז שלהם שוים.....	רעא
קעח.	גיורת שנשתקעה שם היהודי שלה לענין כתובה.....	רעב
קעט.	להתגרש על מנת להתחתן שוב.....	רעג
קפ.	קביעת שם עיר לגיטין וכתובות.....	רעג
קפא.	קרובים הפסולים לעדות במסירת הגט.....	רעד

תוכן ענינים

כה

חושן משפט

- קפב. לדון בערכאות עם יהודי מומר בלי רשות בית דין רעו
- קפג. האם מותר לתבוע בערכאות חברה שבעליה ישראל והונו את הנכרים רעז
- קפד. סוחר בסמים ומעלים מס האם פסול לעדות רעט
- קפה. מי שנתגייר עם אמו האם יכול להשתמש בשם אביו היהודי בשטרות ובעליה לתורה. רפ
- קפו. האם מותר לשכור מנהל של חברה יהודי אחרת רפא
- קפז. האם מותר לקנות חברה כשזה יבטל מקום הייצור ליהודים אחרים רפג
- קפח. האם חייב לשלם מי ששבר את הכסא כשקירב את עצמו לשולחן. רפג
- קפט. גר בדירת חבירו בלי רשות הבעלים. רפד
- קצ. חיוב תשלום מסים לממשלה בחו"ל רפו
- קצא. ההנהגה הנכונה אחרי הטבח הנורא באה"ק בשמיני עצרת. רפז
- קצב. המזיק את חבירו בעת עריכת השלחן אצל צדיקים רפט

שונות

- קצג. תשובות והערות בענינים שונים רצ
- א. גוי וכיפה. רצ
- ב. הנחת תפילין לאנשים ברחוב. רצ
- ג. ש"ץ באמצע שמונה עשרה כשמרא דאתרא או אדמו"ר כבר סיים. רצא
- ד. בית כנסת שביטל את קריאת פרשת וזאת הברכה. רצא
- ה. תצוגת שף גוי בפסח רצב
- ו. בעל תשובה אשכנזי שקורב ע"י רב ספרדי וקטניות. רצב
- ז. קבלת פני רבו בטלפון או בזום. רצג
- ח. לימוד תורה בזמן שמכים המן. רצג
- ט. נטילת ידים אחרי בדיקת כתם. רצג
- י. במה זכה בן דרוסאי בביטוי "כמאכל בן דרוסאי". רצג
- יא. האם אפשר לגייר מי שרצח המונים מבית ישראל. רצד
- יב. ס"ת שנפל מהמרקד איתו ולא נגע בארץ, אם צריכים לצום. רצה
- יג. נפל הס"ת עם תלמיד חכם גדול שאוחזו בידיו, מה להרים קודם. רצה
- טו. אמירת "ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה" וכו' בימינו. רצה
- טז. חדר יחוד שיש בו ספרים רצו
- יז. קיפול טלית במוצש"ק כסגולה לשלום בית. רצו
- יח. כאב ראש וכיסוי ראש לאשה נשואה. רצו
- יט. עשיית פסק מורה הוראה לאחר שחזר בו מהוראה זו. רצו

- קצד. הסכמה והערות לספר 'קם רבה ושחטיה לרבי זירא'..... רצז
- פסקי הלכה בתוספת נימוקים ומקורות..... רצז
- הסברת דברי ה'אגרות משה' אודות הסכנה שבעישון..... רצה
- א. האם מותר לכהן לשתות יין בזמן הזה..... רצט
- ב. האם מי שקם בתחיית המתים צריך לקדש שוב את אשתו..... רצט
- ג. בדברי הגרי"ש אלישיב שבלייל הסדר לא צריך להתעסק בהלכות פסח..... ש
- ד. למה "רדפו אחריו בחרב ונמלט" אינו נחשב שהיה בסכנה..... ש
- ה. מצוה שנעשה בסכנה אין מברכין עליו הגומל..... ש
- ו. למה דן ה'משנה ברורה' בצירוף הנוצר בספר יצירה למנין..... שא
- קצה. האם יש חיוב להזכיר בספר שו"ת את שמות השואלים..... שא